

дистанціонував нас від агресора та підтвердив нашу українську ідентичність.

Котляренко Світлана Василівна,

доцент кафедри методики викладання української мови та літератури Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат філологічних наук, доцент

ЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ЗВО

Інтелектуальні системи вивчення мов, що ґрунтуються на штучному інтелекті – це машини, здатні імітувати людське мислення й здатність навчатися. Такі системи можуть приймати форму чат-ботів, розпізнавання голосу або технологій обробки природної мови (NLP). Вони дають змогу створити більш природне й інтерактивне середовище навчання: здобувачі можуть практикувати мовні навички в діалогах, отримувати миттєвий фідбек щодо граматики, словникового запасу, вимови та інтонації. Завдяки адаптивним алгоритмам навчання матеріали з мови підлаштовуються під індивідуальну успішність та темп здобувача, що покращує ефективність та мотивацію. У результаті навчання зі ШІ стає більш гнучким, інтерактивним і орієнтованим на особисті потреби здобувача та освіти. Термін «штучний інтелект» уперше був запропонований Джоном Маккарті під час семінару в Дартмутському коледжі у 1956 році. Саме ця подія вважається офіційним початком становлення штучного інтелекту як окремої наукової галузі. По суті, штучний інтелект (ШІ) — це напрям комп'ютерних наук, що займається розробкою систем, здатних відтворювати розумову діяльність

людини. Головне завдання застосування штучного інтелекту полягає в покращенні взаємодії з користувачами. Такі системи здатні відтворювати людську поведінку, хоча й не можуть повністю її замінити. Завдяки ШІ можливо точніше оцінювати академічні результати здобувачів освіти, що сприяє глибшому розумінню їхніх потреб та забезпечує індивідуалізований підхід до навчання [3, С. 14]. Це, у свою чергу, робить дистанційне навчання більш доступним і якісним. Частина рутинної роботи передається здобувачу освіти, звільняючи час педагога для творчих і більш значущих складових освітнього процесу.

ШІ забезпечує персоналізований досвід навчання, який може бути адаптований до індивідуальних потреб здобувачів освіти. Це означає, що вони можуть навчатися у власному темпі, з матеріалами та вправами, які відповідають їхньому стилю та рівню навчання. Завдяки ШІ ми можемо враховувати потреби кожного студента. Використовуючи адаптивні платформи, що ґрунтуються на ШІ, можливо легко визначити рівень знань здобувача освіти, їхні інтереси та стиль навчання. ШІ може підвищити залученість здобувачів освіти, надаючи їм інтерактивний досвід навчання, який є більш захопливим і цікавим, ніж традиційні матеріали. Це може допомогти залишатися вмотивованими та зацікавленими, що призведе до підвищення результативності навчання. ШІ може надавати миттєвий зворотний зв'язок студентам, що є важливою умовою для вивчення мови та інших дисциплін. Цей зворотний зв'язок може допомогти здобувачам освіти визначити сфери, у яких їм потрібно вдосконалюватися, і відповідно скоригувати своє навчання. ШІ уможливорює гнучке навчання, а це означає, що здобувачі можуть навчатися в будь-який час і в будь-якому місці.

Одним із найпоширеніших напрямів використання штучного інтелекту є освітні ігри, створені на його основі. Навчання у формі гри вже давно довело свою ефективність. Автоматизовані системи оцінювання та надання зворотного

зв'язку, засновані на технологіях штучного інтелекту, відкривають можливість для впровадження диференційованого та індивідуального підходу до навчання. Завдяки аналізу результатів студента, ШІ здатен визначити його рівень підготовки та адаптувати складність завдань відповідно до його потреб. Це сприяє значному підвищенню ефективності освітнього процесу. Адаптивні навчальні платформи, розроблені провідними компаніями у сфері освітніх технологій, такими як Carnegie Learning і Knewton, надають можливість персоналізувати освітній процес у режимі реального часу. Завдяки постійному оцінюванню результатів система забезпечує миттєвий зворотний зв'язок і оперативно змінює навчальну стратегію відповідно до потреб користувача. Адаптивні методики можуть варіюватися — від простих систем з фіксованими правилами до складних алгоритмів машинного навчання. Завдяки штучному інтелекту стало можливим враховувати індивідуальні потреби кожного. Адаптивні платформи на основі ШІ дають можливість легко визначити рівень знань, зацікавлення та стиль навчання кожного здобувача особисто. Lingart Живі Книги – це український додаток, що надає доступ до інтерактивних аудіокниг з підтримкою тексту. Він дає змогу одночасно слухати і читати книгу, що розвиває навички аудіювання та читання [4].

Чат-боти стали невід'ємною частиною сучасної освіти, забезпечуючи постійну підтримку здобувачів. Вони виконують чималу кількість функцій: надають консультації, допомагають з організаційними питаннями, поширюють інформацію, а також використовуються для проведення опитувань і онлайн-зустрічей. Завдяки цілодобовій доступності чат-боти допомагають у навчанні — відповідають на запитання, пояснюють складні теми та пропонують додаткові матеріали, що в результаті сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу [5].

На заняттях з мови штучний інтелект сприяє розвитку мовлення (формуванню правильної вимови, комунікативних навичок, збагаченню словникового запасу тощо). Завдяки спеціальним додаткам ШІ може автоматично перевіряти граматичні та орфографічні помилки в письмових роботах, допомагаючи здобувачам самостійно їх виправляти та вчитися на власних помилках. Крім того, ШІ пропонує синоніми, нову лексику й навіть складає приклади речень. Vchat — це український чат-бот, створений для розвитку навичок спілкування українською мовою. Mova — це мобільний застосунок для вивчення української мови, який пропонує інтерактивні уроки, ігри та вправи. Завдяки штучному інтелекту завдання автоматично підлаштовуються під рівень користувача. У додатку є різноманітні вправи на розвиток словникового запасу, граматики, орфографії та розуміння значень слів. Це чудовий інструмент для поглиблення знань з мови та закріплення основних мовних правил.

Штучний інтелект здатен взяти на себе виконання багатьох рутинних обов'язків викладачів, зокрема автоматичну перевірку тестів, створення навчальних завдань і ведення документації. Крім того, штучний інтелект має змогу значною мірою удосконалити процес оцінювання та надання рекомендацій, а також сприяє розвитку цифрової грамотності, критичного мислення, творчого підходу та вміння знаходити рішення поставленим завданням. Інтегруючи штучний інтелект у навчання, важливо зберігати обережність і педагогічний контроль. Правильно застосований ШІ може стати цінним інструментом для всебічного розвитку здобувачів. Проте він не повинен замінювати живе спілкування з викладачем, а має лише доповнювати його. Завдання педагога – підтримати здобувачів освіти у використанні новітніх технологій, навчити їх критично мислити та свідомо ставитися до цифрових ресурсів.

Розвиток штучного інтелекту став однією з ключових ознак цифрової трансформації сучасного суспільства, а його впровадження в освітній простір – важливою тенденцією XXI століття.

Список використаних джерел

1. Дроздова В. В., Рудніцька К. В., Росквас І. А. Інноваційні технології викладання іноземних мов в умовах зростаючого впливу технологій штучного інтелекту на освітні процеси. *Академічні візії*. 2023. № 26. С. 1–16. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10257489>.

2. Костів О., Сколоздра-Шепітко О. *Методика викладання української мови: Навчально-методичний посібник. Для студентів українського відділення філологічного факультету / Оксана Костів, Олеся Сколоздра-Шепітко*. Львів, 2018. 202 с.

3. Леонтєва І. В. ChatGPT в освітньому процесі вищої школи: заборонити не можна використовувати. *Освіта та педагогічна наука*. 2023. № 1 (182). С. 13–23. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2023-1\(182\)-13-23](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2023-1(182)-13-23).

4. *Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах: підруч. для студентів філолог. факул-ів ун-ів / М. І. Пентилюк, С. О. Караман, О. В. Караман та ін.; за ред. М. І. Пентилюк*. Київ: Ленвіт, 2004. 400 с.

5. Рамазанов С. К., Шевченко А. І., Купцова Є. О. Штучний інтелект і проблеми інтелектуалізації: стратегія розвитку, структура, методологія, принципи і проблеми. *Штучний інтелект*. 2020. № 4(90). С. 14–23.